

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Волинський національний університет імені Лесі Українки**  
Факультет біології та лісового господарства  
Кафедра зоології

**СИЛАБУС**  
**нормативного освітнього компонента**  
**Навчальна практика з зоології**

**Підготовки бакалавра**  
**Спеціальності 091 Біологія**  
**освітньо-професійної програми «Біологія»**

Луцьк – 2022

**Силабус нормативного освітнього компонента «Навчальна практика з зоології»**  
підготовки бакалаврів денної форми навчання галузі знань 09 Біологія, спеціальності 091  
Біологія за освітньо-професійною програмою «Біологія».

**Розробники:**

Зінченко Олександр Павлович, кандидат біологічних наук, доцент кафедри зоології.  
Білецька М.Г., к.б.н., доцент кафедри зоології

**Погоджено**

Гарант освітньо-професійної програми



доц. Теплюк В. С.

**Силабус нормативного освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри**  
зоології

протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри



проф. Сухомлін К. Б.

© Зінченко О.П., Білецька М.Г., 2022 р.

## I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	09 «Біологія» 091 «Біологія» «Біологія» «Бакалавр»	<b>Нормативний</b>
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 4-й
		Семестр 7-й
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 112 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: залік	

## II. Інформація про викладачів

**Викладач:** Зінченко Олександр Павлович, Білецька Марія Григорівна

**Науковий ступінь:** кандидат біологічних наук

**Вчене звання:** доцент

**Посада:** доцент кафедри зоології

**Контактна інформація:** тел. (068) 3760846, пошта: [Zinchenko.Oleksandr@vnu.edu.ua](mailto:Zinchenko.Oleksandr@vnu.edu.ua)  
тел. (068) 3320139, пошта : [Biletska.Maria@vnu.edu.ua](mailto:Biletska.Maria@vnu.edu.ua)

**Розклад занять** розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

## III. Опис освітнього компонента

**1. Анотація курсу.** «Навчальна практика з зоології» готує майбутніх спеціалістів до самостійного виконання обов'язків на першій посаді, де вони працюватимуть. Практикант під час роботи на виробництві має можливість вивчити реальні ситуації та перевірити отримані під час навчання знання. Майбутній спеціаліст навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

Навчальною базою практики є комунальне підприємство «Луцький зоопарк», що забезпечує виконання програми практики для кваліфікаційного рівня бакалавр. Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює проректор з навчальної роботи та рекрутації. Навчально-методичне керівництво практикою здійснює керівник виробничої практики Університету. Безпосереднє навчально-методичне керівництво та контроль за виконанням студентами програми практики забезпечують керівники практики від кафедр.

**2. Пререквізити:** попередньо студент повинен прослухати курси: «Зоологія», «Комплексна (зоолого-ботанічна) практика», «Екологія біологічних систем».

**Постреквізити:** вибіркові дисципліни, передбачені навчальним планом.

**3. Метою** практики є практичне закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час навчання; формування, оволодіння професійними навичками роботи в умовах зоопарку, підготовка студентів до самостійної роботи після закінчення університету.

**Основними завданнями** практики є:

- оволодіння сучасними методами зоологічних, етологічних та епізоотологічних

- досліджень і здобуття навичок практичного використання цих методів;
- набуття навичок роботи з інструментами і обладнанням установи, в якій вони проходять практику;
- засвоєння правил техніки безпеки при роботі з обладнанням, тваринами, та хімічними речовинами, тощо;
- здобуття вміння проводити досліди та опанувати методики спостережень за різними видами тварин;
- виконання індивідуальних завдань, які активізують діяльність студента, розширюють його світогляд, підвищують ініціативу і роблять проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.
- вміння користуватися довідковими інформативними джерелами, керуватися у своїй практичній діяльності нормативними законодавчими та галузевими документами.
- усунення прогалин в знаннях і уміннях студента, здобутих під час вивчення біологічних дисциплін.

#### 4. Результати навчання (Компетентності) :

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 04. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК 07. Здатність до аналізу будови, функцій, процесів життєдіяльності, онто- та філогенезу живих організмів.

Після вивчення курсу студенти отримають наступні результати навчання:

ПР 03. Планувати, виконувати, аналізувати дані і презентувати результати експериментальних досліджень в галузі біології.

ПР 09. Дотримуватися положень біологічної етики, правил біологічної безпеки і біологічного захисту у процесі навчання та професійній діяльності.

ПР 10. Знати основи систематики, методи виявлення та ідентифікації неклітинних форм життя, прокариот і еукаріот й застосовувати їх для вирішення конкретних біологічних завдань.

ПР 12. Демонструвати знання будови, процесів життєдіяльності та функцій живих організмів, розуміти механізми регуляції фізіологічних функцій для підтримання гомеостазу біологічних систем.

ПР 20. Аргументувати вибір методів, алгоритмів планування та проведення польових, лабораторних, клініко-лабораторних досліджень, у т.ч. математичних методів та програмного забезпечення для проведення досліджень, обробки та представлення результатів.

### 5. Структура освітнього компонента

#### Етапи практики

Етапи	Зміст, тривалість
1	2
1. Підготовчий	<p><b><u>Ознайомлення студентів із завданнями практики й методами та принципами роботи зоопарку.</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Завдання виробничої практики.</li> <li>2. Завдання навчально-виробничої практики.</li> <li>3. Зміст по окремих темах.</li> <li>4. Форми і методи роботи: ознайомлення з завданнями, методами та</li> </ol>

	<p>принципами роботи зоопарку.</p> <p>5. Інструктаж з техніки безпеки.</p> <p><b>Тривалість – 4 годин</b></p>
<b>2. Ознайомлювальний</b>	<p><b><u>Ознайомлення з основними правилами утримання тварин в зоопарку.</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вимоги щодо розміщення зоопарку.</li> <li>2. Територія зоопарку. Розташування експозиції з врахуванням екологічних особливостей експонованих видів.</li> <li>3. Правила щодо облаштування кліток та вольєрів для утримання копитних, хижих, птахів, тощо.</li> <li>4. Утримання вагітних самок, самок з приплодом, молодняка.</li> <li>5. Основні принципи роботи з відвідувачами зоопарку.</li> </ol> <p><b><u>Видовий склад тварин в зоопарку. Аутоекологічна характеристика експонованих видів.</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ознайомлення з видовим складом тварин зоопарку</li> <li>2. Вивчення походження експонованих видів та особливостей їх екології в місцях природного проживання.</li> <li>3. Складання аутоекологічної характеристики експонованих видів.</li> <li>4. Виготовлення табличок-паспортів для вольєрів тих чи інших видів тварин.</li> </ol> <p><b>Тривалість – 28 годин</b></p>
<b>3. Основний</b>	<p><b><u>Годівля тварин у зоопарку</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Складання раціонів.</li> <li>2. Вивчення трофічних особливостей експонованих у зоопарку тварин.</li> <li>3. Сезонні особливості раціону цих тварин в природному середовищі.</li> <li>4. Особливості складання раціону та правила годівлі копитних, хижих, птахів, тощо.</li> <li>5. Розрахунок раціону відповідно з умовами утримання, сезону року, віку тварини.</li> <li>6. Вимоги щодо складання раціону молодняка хижих тварин, копитних та птахів.</li> <li>7. Правила заготівлі та збереження кормів для тварин.</li> <li>8. Профілактичні бесіди з відвідувачами на тему: «Чи можна годувати тварин у зоопарку?».</li> </ol> <p><b><u>Етологічні дослідження тварин у зоопарку</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вивчення етологічних особливостей експонованих тварин у природному середовищі за даними літератури.</li> <li>2. Особливості поведінки тварин в умовах зоопарку.</li> <li>3. Вироблення умовних рефлексів у експонованих тварин.</li> <li>4. Оперантна поведінка тварин. Інструментальне навчання.</li> <li>5. Правила щодо ведення спостережень за тваринами в умовах зоопарку.</li> <li>6. Дослідження імпрингу у молодняка лебедя шипуна, крижня, куроподібних (свійської курки, цесарки, куріпки, фазанів).</li> <li>7. Поведінка молоді хижих.</li> <li>8. Поведінка дорослих представників рядів «Хижі», «Копитні», «Примати».</li> <li>9. Ритуальна поведінка тварин та комунікації.</li> </ol>

	<p>10. Стрес у тварин та чинники, здатні викликати його в умовах зоопарку.</p> <p>11. Проведення екскурсій з відвідувачами зоопарку та ознайомлення їх з морфо-екологічними особливостями видів, які представлені в експозиції.</p> <p><b>Вивчення методів ветобробки тварин</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Санітарно-гігієнічні вимоги щодо утримання тварин у зоопарку.</li> <li>2. Візуальна оцінка стану здоров'я тварин.</li> <li>3. Ознаки отруєння, авітамінозу, переохолодження теплового удару, зараження паразитами та гельмінтами.</li> <li>4. Вивчення методів ветобробки дорослих звірів та птахів і їх молодняка.</li> <li>5. Вивчення особливостей застосування лікарських рослин для лікування тварин у неволі, а також методів їх заготівлі.</li> <li>6. Ознайомлення з методами дослідження травоядних на фасціольоз.</li> </ol> <p><b>Тривалість – 80 години</b></p>
<p><b>4. Підсумковий</b></p>	<p>Складання звіту виробничої практики. Оформлення щоденника та журналу результатів виробничої практики. Захист практики.</p> <p><b>Тривалість – 8 годин</b></p>

#### **6. Завдання для самостійної роботи**

1. Історія зоопарків. Методи та принципи їх роботи.
2. Правила роботи зоопарку.
3. Вимоги щодо облаштування експозиції.
4. Методи ветобробки тварин.
5. Вивчення походження експонованих видів та особливостей їх екології в місцях природного проживання.
6. Складання аутекологічної характеристики експонованих видів
7. виготовлення табличок-паспортів для вольєрів тих чи інших видів тварин.
8. Вивчення трофічних особливостей експонованих у зоопарку тварин
9. Особливості складання раціону та правила годівлі копитних, хижих, птахів, тощо.
10. Розрахунок раціону відповідно з умовами утримання, сезону року, віку тварини.
11. Вимоги щодо складання раціону молодняка хижих тварин, копитних та птахів.
12. Правила заготівлі та зберігання кормів для тварин.
13. Вивчення етологічних особливостей експонованих тварин у природному середовищі за даними літератури.
14. Особливості поведінки тварин в умовах зоопарку.
15. Вироблення умовних рефлексів у експонованих тварин.
16. Оперантна поведінка тварин. Інструментальне навчання.
17. Дослідження імпрингу у молодняка лебедя шипуна, крижня, куроподібних (свійської курки, цесарки, куріпки, фазанів).
18. Поведінка дорослих представників рядів «Хижі», «Копитні», «Примати».
19. Турбота про потомство у тварин.
20. Ритуальна поведінка тварин та комунікації.
21. Стрес у тварин та чинники, здатні викликати його в умовах зоопарку.
22. Проведення екскурсій з відвідувачами зоопарку та ознайомлення їх з морфо-екологічними особливостями видів, які представлені в експозиції.

23. Санітарно-гігієнічні вимоги щодо утримання тварин у зоопарку.
24. Вивчення методів ветобробки дорослих звірів та птахів і їх молодняка
25. Вивчення особливостей застосування лікарських рослин для лікування тварин у неволі, а також методів їх заготівлі.
26. Метод Щербакова виявлення гельмінтів у свиней.
27. Оформлення звітної документації

## **7. Політика оцінювання**

У період практики студент зобов'язаний своєчасно виконувати усі виробничі розпорядження і вказівки керівників практики, а також правила внутрішнього розпорядку організації, де відбувається проходження практики, дотримуватися правил техніки безпеки, набувати досвіду виробничої роботи за фахом.

Одержання індивідуальних завдань студентами та їхнє фактичне виконання систематично реєструється у щоденниках виробничої практики. Крім того, кожен студент повинен вести журнал результатів досліджень виробничої практики за фахом, куди вносяться усі експериментальні дані, хід та умови експерименту, склад розчинів тощо. У кінці практики студент оформляє звіт про проходження виробничої практики за фахом.

Впродовж виконання усіх завдань виробничої практики студент зобов'язаний дотримуватися норм академічної доброчесності. У разі виявлення елементів плагіату у звітній документації студента (менше 45 % оригінальності), такий вид роботи буде оцінюватися меншою кількістю балів.

### ***Підсумковий контроль***

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік – проводиться у форматі захисту результатів практики.

Підведення підсумків виробничої практики передбачає створення комісії для прийняття заліку та дату, до якої студент повинен прозвітуватися про виконання завдань, поставлених силабусом практики. До складу комісії можуть входити: декан факультету, завідувач кафедри, керівник практики від кафедри, викладачі кафедри. На залік з виробничої практики за фахом студент має представити весь пакет документів, передбачений даним силабусом (щоденник виробничої практики, журнал результатів досліджень виробничої практики за фахом, письмовий звіт про проходження виробничої практики за фахом). Комісія приймає залік у терміни, що визначені наказом на практику.

Диференційована оцінка виставляється згідно зі шкалою оцінювання. Диференційована оцінка за виробничу практику за фахом вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента і враховується під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку студенту надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з Університету.

### ***Неформальна освіта при викладанні дисципліни***

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

([https://vnu.edu.ua/sites/default/files/Files/\\_vznannya\\_rezultatuv\\_snu\\_im.\\_l.u.\\_2.pdf](https://vnu.edu.ua/sites/default/files/Files/_vznannya_rezultatuv_snu_im._l.u._2.pdf)).

За умови, якщо студент має сертифікати проходження певних видів неформальної освіти (тренінгів, семінарів, інтернет-курсів, професійних стажувань), що відповідають

напрямку дисципліни, йому можуть бути зараховані відповідні елементи теоретичної підготовки з курсу.

За умови підтвердження, що зміст майстер-класів (семінарів, курсів тощо) відповідає темам курсу, сертифікати участі в них (або інші підтверджуючі документи) будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

### *Дуальна освіта при викладанні дисципліни*

За умови, якщо студент виконує навчальний план за дуальною формою здобуття професійної освіти, йому може бути зарахована теоретична підготовка з практики.

## ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
<b>1. Теоретична підготовка:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- знання морфо-фізіологічних, екологічних та етологічних особливостей тварин, що експонуються в зоопарку;</li> <li>- знання правил роботи зоопарків та вимог щодо влаштування експозиції.</li> </ul>	<b>15</b>
<b>2. Оцінювання практичних навичок:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- вміння доглядати за тваринами в зоопарку;</li> <li>- складання раціону;</li> <li>- оцінка стану здоров'я тварини;</li> <li>- вміння проводити етологічні дослідження;</li> <li>- вміння проводити екскурсії з відвідувачами зоопарку.</li> </ul>	<b>40</b>
<b>3. Оцінювання звітної документації:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- оформлення щоденника практики;</li> <li>- оформлення звіту про проходження практики;</li> <li>- плани екскурсій;</li> <li>- аутекологічні характеристики тварин, що входять до складу експозиції.</li> </ul>	<b>15</b>
<b>4. Своєчасність подачі звітної документації</b>	<b>5</b>
<b>5. Захист практики</b>	<b>25</b>
<b>Сума</b>	<b>100</b>

### Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
67 – 74	D	
60 – 66	E	
1 – 59	FX	Незараховано (з можливістю повторного складання)

## 8. Рекомендована література та інтернет-ресурси



### **Основна:**

1. Булахов В. Л., Новіцький Р. О., Гаспо В. Я., Пахомов О. Є. Зоологія хордових: Навч. посібник. – Д.: ДНУ, 2009. – 128 с.
2. Зоологія хордових: навчальний посібник / [Укладачі: М.О. Захаренко, І.С. Митяй, І.М. Курбатова, О.В. Дегтяренко] – К.: вид-во ТОВ «АГРАР МЕДІА ГРУП», 2015. – 380 с.
3. Зоологія хордових: підручник : [для студ. вищ. навч. закл.] / [Й. В. Царик, І. С. Хамар, І. В. Дикий та ін.]; за ред. проф. Й. В. Царика. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 356 с.

### **Додаткова**

4. Капітульська А.М. Як доглядати птахів восени та взимку / А.М. Капітульська. – К.: Новий друк, 1999. – 50 с.
5. Кучеренко С.П. Хижі звірі лісу / С.П. Кучеренко. – М.: Агропромиздат, 1988. – 254 с.
6. Словник–довідник з екології: навч.-метод. посіб. / уклад. О.Г. Лановенко, О.О. Остапішина. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2013. – 226 с.

### **Інтернет ресурси:**

1. Київський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Київський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Київський_зоопарк)
2. Комунальне підприємство «Луцький зоопарк». – Режим доступу: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/komunalne-pidpriemstvo-lutskiyi-zoopark>
3. Луцький зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Луцький\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Луцький_зоопарк)
4. Меденицький зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Меденицький\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Меденицький_зоопарк) <http://limpopo-zoo.com.ua>
5. Менський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Менський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Менський_зоопарк)
6. Миколаївський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Миколаївський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Миколаївський_зоопарк) <http://zoo.nikolaev.ua>
7. Одеський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський_зоопарк)
8. Парк левів «Тайган». – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк\\_левів\\_«Тайган»](https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк_левів_«Тайган»)
9. Подільський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Подільський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Подільський_зоопарк) <https://zoo.vn.ua>
10. Рівненський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Рівненський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Рівненський_зоопарк) <http://zoopark.rv.ua/index.php/ua/>
11. Сторінка Миколаївського зоопарку в мережі Foursquare. – Режим доступу: <https://foursquare.com/v/ніколаєвський-зоопарк--nikolaev-zoo/4bfa6142b182c9b62f307a5a>
12. Тернопільський зоокуток. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Тернопільський\\_зоокуток](https://uk.wikipedia.org/wiki/Тернопільський_зоокуток)
13. Харківський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський_зоопарк)
14. Черкаський міський зоопарк. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Черкаський\\_міський\\_зоопарк](https://uk.wikipedia.org/wiki/Черкаський_міський_зоопарк)